

Feltudvalg, hovedbestyrelse og formand

JAN DYCK og HENRIK KNUTH-WINTERFELDT

Lorenz mødte jeg (JD) første gang i efteråret 1954. Han besøgte sine forældre i deres hus ved Præstø Fjord, og sammen med min klassekammerat Bertel Bruun og hans forældre var vi tilfældigvis også på besøg. Lorenz havde kort forinden været i Vestjylland for at se på fugletræk sammen med nogle meget dygtige britiske ornitologer, der udforskede det dengang næsten ukendte træk ved Blåvandshuk.

Hvad de dog havde set! Jeg var vildt imponeret, men sagde vist i øvrigt ikke et ord. Det var min, skønt jævnaldrende, læremester i ornitologien, Bertel, der snakkede med Lorenz. Det er tankevækkende, at Danmark dengang endnu var et slags ornitologisk uland, der kunne udforskes af britiske ornitologer. Men et initiativ til at ændre på tingenes tilstand var allerede taget.

Feltornitologisk Udvalg

I 1953 afholdtes den første pædagogiske studielejre (på Præstø Fed), og det førte i 1954 til nedsættelse af det første feltornitologiske udvalg. Initiativet kom fra en gruppe unge medlemmer med Lorenz som talsmand. I sine erindringer omtaler Lorenz dette initiativ som værende af skelsættende betydning, og deri har han utvivlsomt ret.

Min første studielejr blev det første store arrangement ved Vestkysten (august 1955). Trækket langs kysten blev fulgt af grupper placeret fra Nymindegab til Skallingen. Antallet af deltagere var stort, og jeg tror lejren for mange, som for mig, var en stor inspiration. Jeg husker stadig en sætning fra den dupliserede vejledning: "Et ringe træk den ene dag er teoretisk set ligeså værdifuldt som et stort træk den anden dag". Jeg tror den sætning har bidraget til at give mig tilfredsstillelsen ved den metodiske, systematiske forskning, som ofte giver de bedste resultater.

Familien Ferdinands sommerhus på en klittop i Grærup Strand var centret i arrangementet. Et mylder af mennesker: unge ornitologer og Lorenz' familie. Lorenz var selvfølgelig den centrale person.

Det var en utrolig mangfoldighed af opgaver, som Lorenz overkom i sin tid med feltudvalgene.

F.eks. organisering af påskelejr med trækobservationer, der sendtes til ham. Lorenz fik ofte tid til personlige breve til indsenderne med kommentarer til tallene. Hvordan kunne han dog nå alt det, når han samtidig havde familie og en lægepraksis i Skovlunde? Sov han aldrig? Jo, men ikke altid på de sædvanlige tidspunkter. En formiddag jeg stod og observerede træk på Præstø Fed, kom Lorenz på besøg. Han stod lidt og fulgte det ikke særligt intensive træk, fik øje på nogle skydepramme, der lå med bunden i vejret, valgte én, og lagde sig på den og sov længe og trygt. Kikkede atter på trækket i en kort periode og tog så af sted med en bemærkning om, at det jo gik godt! Lorenz' evne til at falde i søvn er vist legendarisk.

Lorenz var i udpræget grad idémand ved feltudvalgsmøderne. Han tog f.eks. initiativet til, at der blev opsat redekasser til Stor Skallesluger på Sydøstsjælland (1962).

Foreningspolitik

Lorenz har vist altid følt glæde ved det politiske spil. Også det har arbejdet i foreningen i rigt mål givet mulighed for. Den stigende feltornitologiske aktivitet op gennem 50'erne gav sig ikke udtryk i bestyrelsens sammensætning, og i 1960 kom det til en paladsrevolution, bevidst fremprovokeret af feltudvalgsfolkene. Bestyrelsen blev udvidet, og bl.a. Lorenz kom hermed i bestyrelsen, hvor Finn Salomonsen blev formand. Jeg deltog ikke selv i revolutionen, men husker fra møderne i Nørregade, at der snakkedes livligt på de bageste rækker, og at Lorenz i høj grad deltog. Dermed var grunden lagt til den moderne forening med vægt på det feltornitologiske og beskyttelsesmæssige engagement.

Mange aktiviteter kom i gang. Midt i 60'erne etableredes Koordinationsudvalget (senere Videnskabeligt Udvalg) med det formål at bidrage til, at de undersøgelser, foreningen var engageret i, var realistiske og økonomisk gennemførlige, og at der bedre kunne prioriteres mellem de forskellige ideer.

Gennem møderne, der de første år ofte fandt sted på Lorenz' kontor hos Statens Naturfrednings- og Landskabskonsulent i Nyropsgade, lærte jeg

Lorenz at kende som det charmerende og hyggelige menneske, han er.

Fra omkring 1965 begyndte de årlige weekend-møder, oftest på Nyborg Strand, hvor både foreningspolitiske og faglige emner blev behandlet. Tresserne var det årti, hvor miljømener for alvor slog igennem. Miljøgifte og deres effekter på navnlig rovfugle, landbrugets intensivering med afvanding og kystfuglejagten var emner på møderne. Udover den faglige oplysning og debat var møderne frugtbare gennem den sociale kontakt både under selve mødet og sent lørdag aften.

Formand

Jeg blev medlem af foreningen i 1954. Tyve år senere afsluttedes det første Atlasprojekt. Udviklingen gennem disse 20 år var ufatteligt stor. Den første udgave af Petersons *A field guide to the birds of Britain and Europe* (Peterson, Mountford & Hollom) udkom i 1954, og først da blev det overhovedet muligt at have en bestemmelsesbog med i felten.

Med det første Atlasprojekt kunne der gennemføres en detaljeret kortlægning af ynglefuglene på basis af hundredvis af erfarne ornitologers iagttagelser. Tilsvarende var der indsamlet massevis af data om større fuglelokaliteter. På det tidspunkt var der også blevet oprettet et miljøministerium. Dansk Ornitologisk Forening og fagfolk i det hele taget bidrog på væsentlige punkter til denne udvikling. Og centralt i foreningens mangesidige aktiviteter var Lorenz placeret. Ikke mærkeligt, at han i 1971 blev valgt til foreningens nye formand. Her afløste han foreningens højt respekterede formand gennem 60'erne, dr. phil. Finn Salomonsen, og dette formandsskift indebar en slags kulturrevolution, hvor opgøret med den daværende hovedbestyrelse i 1960 havde haft karakter af en egentlig revolution. Lorenz' utrolige kreativitet, gåpåmod og udsyn karakteriserede ham som formand på samme måde, som det prægede hans indsats på alle andre områder.

Han blev på alle måder en meget stærk og banebrydende formand. Foreningen fik egne lokaler på Fælledvej med plads til sekretariat, bibliotek og møde- og kontorfaciliteter. Der blev oprettet lokalafdelinger med selvstændige bestyrelser i alle amter, og der blev etableret et repræsentantskab sammensat af hovedbestyrelsen og medlemmer udpeget af lokalafdelingerne. Hermed udviklede foreningen sig fra at være en snæver københavn-erklub til at blive en landsdækkende forening med et hurtigt stigende medlemstal.

Lokalafdelinger og repræsentantskab

Med etableringen af lokalafdelingerne og repræsentantskabet blev et stort antal ornitologer over hele landet gennem møder, diskussioner og kontakter til amter og kommuner gradvis skolet til dygtige naturpolitikere. Hvis man sammenlignede Dansk Ornitologisk Forenings lokalforeninger med Danmarks Naturfredningsforenings lokal-komiteer op gennem 70'erne, var der ingen tvivl om, at Dansk Ornitologisk Forening stod stærkest, både med hensyn til aktivitetsniveau og professionalisme.

Uanset at Lorenz var drivkraften bag denne udvikling, havde han undertiden svært ved at acceptere, at det af ham selv skabte repræsentantskab fik så stor indflydelse. Jeg (HKW) husker mange sjove hændelser fra den tid, som illustrerer Lorenz' farverige personlighed. Mere end én gang blev han så ophidset på repræsentantskabs-møderne, fordi noget gik ham imod, at han efter en højkrøstet meningsudveksling bebudede, at han

ville trække sig som formand. Det krævede hver gang en betydelig diplomatisk indsats at få ham dysset ned. Men her må vi samtidig huske, at det var ungdomsoprøret fra 70erne, Lorenz var oppe imod, så det var ikke altid nemt at være ham.

På et tidspunkt havde Lorenz fået nok af bestyrelsen for den genstridige – og meget store og indflydelsesrige – lokalafdeling for Hovedstadsområdet. Vi havde fået nys om, at han planlagde at få os afsat ved en mistillidsafstemning på generalforsamlingen. Jeg bad derfor en af mine gode venner, en succesrig advokat med erfaringer som dirigent på store selskabsgeneralforsamlinger, om at blive dirigent også på vores lille generalforsamling. Han ankom til mødet i jakkesæt, hvid skjorte og silkeslips og kørte det hele efter vedtægterne. Lorenz, der aldrig har været den store tilhænger af bureaukрати og vedtægter, fik ikke et ben til jorden, og han sad og rasede højlydt, mens vi fra bestyrelsen morede os kosteligt.

Ikke så lang tid efter blev samme advokat medlem af Fugleværnsfondens bestyrelse, hvor han har været et højt skattet medlem lige siden. Lorenz er ikke et menneske, der bærer nag, og han har en sikker sans for at knytte dygtige folk til sig.

Naturpolitisk organisation

Op gennem 70erne udviklede Dansk Ornitologisk Forening sig kraftigt, og med Lorenz som bannerfører og talsmand blev foreningens naturprofil stærkere og stærkere. Som nævnt var Lorenz måske ikke den store demokrat, men han var alligevel i utrolig grad i stand til at fornemme, hvad der rørte sig ude i hjørnerne af foreningen,

ikke mindst fordi han løbende telefonisk havde kontakt med et meget betydeligt antal medlemmer, hvis jugement han havde tillid til.

Sidst i 70erne og op gennem 80erne stod Lorenz i spidsen for en række initiativer, som yderligere styrkede foreningen både administrativt og medlemsmæssigt: oprettelsen af DOF-Salg, etableringen af Ornis Consult, og flytningen til og den efterfølgende erhvervelse af ejendommen på Vesterbrogade, der gav foreningen helt nye udviklingsmuligheder. Samtidig udviklede Dansk Ornitologisk Forening sig til en meget stærk naturpolitisk organisation, der på flere områder var lige så indflydelsesrig som Danmarks Naturfredningsforening.

Ved sin fratræden som foreningens formand i 1988 kunne Lorenz se tilbage på en helt usædvanligt succesrig indsats på stort set alle fronter: feltornitologisk, pædagogisk, organisatorisk, natur- og fredningspolitisk og videnskabeligt. Herefter fik han kræfter og tid til at re-vitalisere Fugleværnsfonden, som han selv havde taget initiativ til i 1966, og som i dag repræsenterer en enestående succeshistorie i dansk natur- og fuglebeskyttelse.

Hvis man om 50 år ser tilbage på denne periode af Dansk Ornitologisk Forenings liv, vil man givetvis notere sig, at det var en stor lykke for foreningen, at der trådte en entusiastisk, kreativ og inspirerende Lorenz Ferdinand ind på scenen, og at man var fremsynet nok til at vælge ham til formand frem for at satse på det mere almindelige og sikre. Man vil samtidig konstatere, at dansk naturbeskyttelse og fuglesagen dermed fik et afgørende løft.

Lunder på Færøerne. Foto: Benny Génsbøl.

